

Tantárgy neve/kódja:	Szintaxis 1 (Generatív szintaxis) / BNY-DK-001
Tárgyfelelős:	Doktori iskola vezető
Tantárgy oktatója:	Surányi Balázs, PhD DSc, egyetemi tanár
Kreditszám:	8
Óratípus:	előadás
A tantárgy céljának rövid ismertetése:	A kurzus az emberi nyelvek szintaxisának témakörébe vezeti be hallgatóit a generatív szintaxiselmélet alapján. A hallgatók megismerkednek a szintaxiselmélet alapfogalmaival, céljaival és módszereivel, valamint az emberi nyelveket jellemző legalapvetőbb szintaktikai jelenségek elemzésének lehetőségeivel.
Elsajátítandó elméleti ismeretanyag:	A főbb tárgyalt témák: A generatív szintaxiselmélet alapfogalmai: a nyelv autonómiája; a szintaxis autonómiája; nyelvi variáció és univerzálék a szintaxisban; az Univerzális Grammatika fogalma és a nyelvelsajátítás. Más elméleti megközelítések alapfeltevései. A grammatikai modellezés céljai; külső és belső nyelv, módszertani kérdések. Szintaktikai kategóriák: szófajok a szintaxisban, a szintagmák kategóriái, szintagmák és szintaktikai fejek, a szintagmák szerepei a mondatban. Szintaktikai szerkezet: szintaktikai összetevők, az összetevős szerkezet tesztelése, az összetevős szerkezet reprezentációi. A szintagmák belső szerkezete: hierarchikus szerkezet a szintagmákon belül, vonzatok és szabad bővítmények, specifikálók. Szelekció és argumentumszerkezet: régensék és vonzatok, a szelekció típusai, argumentumszerkezeti alternációk, tematikus szerepek és grammatikai szerepek, expletívumok. Funkcionális szerkezet: A mondat funkcionális szerkezete, a főnévi szintagma funkcionális szerkezete. Áthelyezések a szintaxisban.
Elsajátítandó gyakorlati ismeretanyag:	<ul style="list-style-type: none"> - mondatok szerkezetének elemzése, - szintaktikai jelenségek azonosítása, elkülönítése, a szintaktikai és szemantikai jelenségek interakciójának felismerése; - versengő szintaktikai elméletek előnyeinek és hátrányainak értékelése; - szintaktikai fogalmak alkalmazása új adatokra; - a szintaktikai elemzésből származó ismeretek integrálásának lehetőségei tágabb kutatási projektekbe.
A 2-4 legfontosabb kötelező irodalom felsorolása bibliográfiai adatokkal (szerző, cím, kiadás adatai, (esetleg oldalak), ISBN)	<p>Roberts, Ian. 2012. Összehasonlító mondattan. Eger: Líceum Kiadó. ISBN 978-963-9894-94-5. 1., 2. és 5. fejezet</p> <p>Carnie, Andrew. <i>Syntax: A Generative Introduction</i>. 4th ed., Wiley-Blackwell, 2021. xiv + 528 pp. ISBN-10: 1119569311. Chapter 1-4, Chapter 6.</p>

<p>A 2-4 legfontosabb ajánlott irodalom felsorolása bibliográfiai adatokkal (szerző, cím, kiadás adatai, (esetleg oldalak), ISBN)</p>	<p>Roberts, Ian. 2012. Összehasonlító mondattan. Eger: Líceum Kiadó. ISBN 978-963-9894-94-5. 3. és 4. fejezet Alberti, Gábor. 2006. A magyar mondattan elmélete és gyakorlata generatív megközelítésben III. A háttérelmélet. HEFOP Bölcsész Konzorcium. 11–36. ISBN 963-9704-13-X. É. Kiss Katalin–Szabolcsi Anna. 1992. Grammatikaelméleti bevezető. In: Strukturális magyar nyelvtan I., Mondattan. Szerk. Kiefer Ferenc. Budapest: Akadémiai. ISBN: 963-05-6468-8. Carnie, Andrew. <i>Syntax: A Generative Introduction</i>. 4th ed., Wiley-Blackwell, 2021. xiv + 528 pp. ISBN-10: 1119569311. Chapter 5 & Chapters 7-13.</p>	
<p>Elmélet-gyakorlat aránya:</p>	<p>Elméleti óra óraszám: 100%</p>	<p>Gyakorlati óra óraszám: 0%</p>
<p>Az alkalmazott oktatási módszerek:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Szemléltető anyaggal kísért elméleti előadások - adatok közös szintaktikai elemzése az órán - különböző nyelvek szintaktikai jelenségeinek összehasonlítása 	
<p>Az értékelés módja:</p>	<p>- írásbeli félév végi vizsga, amely többféle típusú kérdésből áll össze (többszörös feleletválasztás, kiegészítés, példázás, terminológiai definíciók, szintaktikai szerkezeti ágrajz készítése, nyelvi adatok elemzése)</p>	
<p>Az értékelés kritériuma:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - 80-100% = kiválóan megfelelt (5) - 60–79% = megfelelt (3) - 0–59% = nem felelt meg (1) 	
<p>Miként járul hozzá a tantárgy a doktori iskola képzési programjában tanulási eredményként megjelölt MKKR 8. szintű tanulási eredmények eléréséhez.</p>	<p>Tudás: Érti a szintaxis központi kérdéseit és a jelenlegi vitákat, valamint azok viszonyát a szemantikához, a morfológiához és a lexikonhoz. Készségek: Képes szintaktikai elméleteket alkalmazni nyelvi adatokra, összehasonlítani versengő modelleket, és önálló elemzéseket kidolgozni. Attitűdök: Nyitottságot mutat különböző nyelvészeti keretrendszerek iránt; kritikusan értékeli az érveket; elkötelezett a magas szintű tudományos kutatás mellett. Felelősség és autonómia: Képes önálló szintaktikai kutatást végezni, eredményeit szakmai közönség előtt bemutatni, és hozzájárulni a tudományos diskurzushoz.</p>	